

dimensional feedback approach transforms debate from a one-time performance into an iterative learning process that builds cumulative skills throughout legal education.

If implemented correctly, debate can provide a meaningful and engaging learning opportunity for student. As the survey of law students by Y. I. Matvieieva shows, various characteristics of debate as an activity are positively highlighted by the respondents. This includes the possibility to master public speaking, critical and creative thinking, argumentation skills. Students also valued teamwork, competitiveness and the process of debating itself, including various rules that need to be taken into account [3].

References

1. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.- метод. посібн. / за ред.: О. І. Пометун. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
2. Tomperi T., Korhonen O., Mielityinen S. Debate as a pedagogical practice: a case study from Finland on teaching international law. *Journal of Legal Education*. 2024. Vol. 72. P. 156–175.
3. Матвєєва Ю. І. Дебати та юридична аргументація: значення в освітньому процесі майбутніх правників. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. С. 95–102.

О. В. Лебідь,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки,
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
м. Дніпро, Україна

ПОЛІТИКА КУРСУ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Силабус навчальної дисципліни є складовою навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни, який визначає основні завдання організації навчального процесу, зміст курсу, критерії оцінювання, форми навчальної діяльності та інші аспекти.

Поняття «силабус» має різні тлумачення залежно від контексту його використання, проте всі вони відображають його функціональну роль у навчальному процесі. Нижче наведено кілька визначень цього терміну:

– план, що визначає перелік предметів або книг, передбачених для вивчення в межах конкретного курсу [2];

– навчальна програма є орієнтиром щодо курсу та очікування протягом семестру; зазвичай вона містить політику курсу, правила та положення, перелік інших текстів і розклад завдань; у програмі викладено основну інформацію про організацію курсу та вимоги до його проходження [3];

– контракт (пропозиція з умовами), що містить відповідальності викладача і студента, процедури і політики курсу, зміст курсу і календар виконання, оцінювання, політика академічної доброчесності; документ, який зберігається, і по якому можна звітувати [1].

Отже, силабус є інструментом організації навчального процесу, який регламентує зміст навчальної дисципліни, вимоги до студентів і викладачів, а також забезпечує прозорість оцінювання та академічної відповідальності.

Однією з ключових складових силабусів є політика курсу, яка визначає правила та норми взаємодії між викладачем і студентами, організаційні принципи навчального процесу та вимоги до академічної доброчесності. Політика курсу є системою регламентованих положень, що окреслюють особливості освітнього процесу, а також права та обов'язки його учасників. Вона спрямована на створення сприятливого освітнього середовища, забезпечення об'єктивного оцінювання результатів навчання і дотримання принципів академічної доброчесності та дисципліни.

Важливість політики курсу окреслюється у наступному: створює прозорість і зрозумілість вимог до студентів; допомагає уникнути конфліктів та непорозумінь між викладачами і студентами; сприяє розвитку відповідальності та самостійності студентів; підтримує принципи академічної доброчесності та етики; регламентує правила поведінки в навчальному середовищі та використання технологій у навчальному процесі.

Основними компонентами політики курсу, на нашу думку, є:

1. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом вищої освіти, що забезпечує відповідальне ставлення до навчального процесу, дотримання норм наукової етики та уникнення порушень, таких як плагіат, фабрикація чи фальсифікація результатів досліджень. Дотримання принципів академічної доброчесності сприяє формуванню культури чесності, об'єктивного оцінювання

знань студентів та підвищенню якості освітнього процесу.

Приклади формулювань:

– «Всі завдання, подані студентами, повинні бути результатом їхньої особистої роботи»;

– «Під час тестувань, модульних контрольних робіт та іспиту забороняється використання додаткових матеріалів або сторонньої допомоги. Будь-яке порушення цього правила призведе до ануляції результатів»;

– «Будь-які порушення академічної доброчесності (списування, фабрикація даних, плагіат, шахрайство під час тестування тощо) тягнуть за собою санкції, включаючи зниження оцінки або дисциплінарні заходи».

2. Політика щодо використання штучного інтелекту під час виконання завдань. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі повинно мати чітко визначені межі відповідно до академічної етики. Студентам дозволяється використовувати інструменти штучного інтелекту для допоміжних завдань, таких як пошук інформації, аналіз великих масивів даних або автоматизація рутинних процесів. Однак використання штучного інтелекту для виконання завдань, які вимагають критичного мислення, самостійного аналізу чи творчості, визнаються неприйнятними та можуть розглядатися як порушення академічної доброчесності.

Приклади формулювань:

– «Студенти можуть використовувати інструменти штучного інтелекту для автоматизації рутинних завдань, таких як планування, сортування інформації, чи збору даних, якщо це допомагає підвищити ефективність роботи»;

– «У разі використання штучного інтелекту для створення текстів або презентацій, студент/ка зобов'язаний/а вказати, як саме і для яких завдань застосовував/ла ці інструменти»;

– «Всі роботи, виконані з використанням штучного інтелекту, повинні проходити етап саморефлексії студента/ки, в якому він/вона аналізує, як саме інструмент допоміг у виконанні завдання».

3. Політика курсу щодо супроводу студентів з особливими освітніми потребами. Політика інклюзивної освіти спрямована на забезпечення рівного доступу всіх студентів до навчального процесу шляхом створення сприятливих умов для їхнього навчання. Ця політика передбачає використання адаптованих навчальних

матеріалів, коригування методів оцінювання, індивідуальний графік виконання завдань та надання додаткових консультацій студентам, які мають особливі освітні потреби. Важливим аспектом є збереження конфіденційності щодо особливостей навчання таких студентів та врахування їх потреб у межах освітнього процесу.

Приклади формулювань:

– «Студентам з особливими освітніми потребами гарантується можливість адаптації навчального процесу відповідно до їхніх індивідуальних потреб»;

– «За потреби студентам надаються додаткові консультації або альтернативні форми виконання завдань, щоб забезпечити рівний доступ до навчального матеріалу».

4. Політика щодо відвідування та виконання завдань. Політика відвідуваності навчальних занять регламентує вимоги щодо присутності на заняттях, їхню відповідальність за засвоєння навчального матеріалу та рівень успішності в освітньому процесі. Вона визначає наслідки пропуску занять, можливість їх відпрацювання, а також вимоги щодо виконання самостійних і практичних завдань. Важливим аспектом є поєднання обов'язкових вимог до відвідування з гнучкістю навчання, особливо в умовах змішаного або дистанційного формату.

Приклади формулювань:

– «Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів»;

– «У разі пропуску практичного заняття студент/ка має виконати додаткове завдання для відпрацювання матеріалу, узгоджене з викладачем»;

– «Контроль знань (розуміння) студентом/кою пропущених тем (виконання завдань) відбувається під час спілкування з викладачем за графіком консультацій».

5. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології. Етичні норми та принципи деонтології становлять стандарти професійної поведінки студентів і викладачів у навчальному процесі. Дотримання норм взаємоповаги, толерантності, недопущення дискримінації, збереження конфіденційності особистих даних є ключовими аспектами цієї політики.

Приклади формулювань:

- «Взаємоповага, коректне спілкування та толерантність є обов'язковими під час навчального процесу. Будь-які форми дискримінації чи образливих висловлювань є неприпустимими»;
- «Обговорення навчальних питань має відбуватися конструктивно, з урахуванням етичних норм академічної комунікації».

6. Політика щодо користування Zoom / Google Meet під час навчання. З урахуванням широкого застосування дистанційного навчання, політика щодо використання Zoom / Google Meet та іншими онлайн-платформами регламентує організаційні аспекти онлайн-заняття, зокрема правила підключення, вимоги до ідентифікації студентів, недопущення несанкціонованого доступу сторонніх осіб та етичні норми онлайн-взаємодії. Особливо увага приділяється дотриманню цифрової етики, правилам використання камер і мікрофонів, а також запобіганню академічним порушенням у дистанційному форматі.

Приклади формулювань:

- «Не передавати доступ до онлайн-конференції стороннім особам»;
- «Для участі в онлайн-заняттях студент/ка має використовувати справжнє ім'я для ідентифікації. Використання анонімних акаунтів є неприпустимим»;
- «Під час онлайн-занять мікрофон має бути вимкненим, якщо студент/ка не говорить. Включення камери вітається, але не є обов'язковим».

7. Політика щодо оцінювання вимагає системи вимірювання академічних досягнень студентів, критеріїв оцінювання, різних видів роботи (лекційні та практичні завдання, самостійні роботи, модульний контроль тощо). Також передбачаються механізми зворотного зв'язку між студентами та викладачем для виставлених оцінок та можливості перегляду оцінювання за потреби.

Приклади формулювань:

- «Максимальну кількість балів, яку студент/ка може набрати під час засвоєння навчальної дисципліни – 100 балів»;
- «Оцінювання за навчальною дисципліною є рейтинговим та визначається з урахуванням поточної освітньої діяльності студента/ки та результатів підсумкового модульного контролю».

8. Політика щодо оскарження результатів контрольних заходів

оцінювання. Механізм оскарження оцінок забезпечує прозорість системи оцінювання та гарантує студентам право на об'єктивний перегляд їхніх результатів. У цій політиці визначаються етапи подання звернень, порядок її розгляду викладачем або керівництвом кафедри, а також терміни, у межах яких студент може надіслати відповідний запит.

Приклади формулювань:

– «У разі незгоди з оцінкою студент/ка може звернутися до викладача протягом 5 днів після оголошення результатів. Оскарження має бути аргументованим і здійснюватися через електронну пошту або під час консультації»;

– «Апеляція щодо оцінки розглядається завідувачем кафедри лише після попереднього обговорення студентом/кою результату з викладачем».

9. Політика щодо дедлайнів та відпрацювання. Дотримання строків виконання навчальних завдань є показником академічної дисципліни. Ця регламентна політика визначає правила здачі завдань, наслідки пропуску дедлайнів без поважної причини, можливості перегляду термінів виконання у випадку форс-мажорних обставин. Важливою складовою є також механізм відпрацювання пропущених занять або додаткових завдань у разі потреби.

Приклади формулювань:

– «Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку (–1 бал запізнення від 2 до 7 днів, –2 бали запізнення більше ніж на 7 днів)»

– «Відпрацювання пропущених занять відбувається шляхом самостійного опанування студентами навчального матеріалу із наступною перевіркою отриманих знань у письмовій формі».

10. Політика щодо підвищення оцінки з дисципліни. Передбачає можливість перегляду та підвищення підсумкової оцінки за дисципліну через додаткове завдання або повторне оцінювання. Визначаються умови та процедури, за якими студенти можуть підвищити оцінку, а також обмеження щодо найменших спроб чи часових рамок для покращення результатів.

Приклади формулювань:

– «Студент/ка має право на повторне виконання певних завдань з можливістю підвищення оцінки. Це можливо лише після узгодження з викладачем і дотримання визначених умов».

11. Політика щодо скарг і пропозицій студентів передбачає

можливості студентів висловлювати зауваження, скарги або пропозиції щодо організації навчального процесу, змісту дисципліни чи викладання. Встановлюються процедури подання скарги, канали зв'язку з викладачем, органами студентського врядування, керівництвом кафедри або адміністрації закладу вищої освіти. Це покращує якість освітнього процесу та ефективний зворотний зв'язок між студентами та викладачем.

Приклади формулювань:

— «Студент/ка може звернутися до викладача з будь-якими питаннями чи пропозиціями щодо курсу під час консультацій або через електронну пошту»;

— «Скарги щодо організації навчального процесу можуть бути подані до завідувача кафедри у письмовій формі або на електронну адресу».

Отже, політика курсу є невід'ємною складовою силабусу навчальної дисципліни, яка забезпечує чітку організацію навчального процесу, регулює академічну доброчесність, створює ефективне освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Винницький М. Чим відрізняється «силабус» від РТП і НМК? *Літня школа Профі+*. 2017. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%A0%D0%A2%D0%9F.pdf>.

2. Syllabus. *Cambridge dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/syllabus>.

3. What is a Syllabus? URL: <https://advising.stanford.edu/current-students/advising-student-handbook/what-syllabus>.

І. В. Олійник,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології та педагогіки,

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро, Україна

ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧИМИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Зміна соціальної ситуації в країні характеризується нестабільністю економічних відносин, зростаючою конкуренцією на